Terveisiä Euroopasta: Ilmastoviisas maidontuotanto Italiassa

26.9.2023

Italia on yksi Euroopan suurimmista maidontuottajista ja meijerituotannolla on maassa pitkät perinteet. Yhdessä Saksan, Ranskan, Puolan, Alankomaiden ja Irlannin kanssa Italia tuottaa lähes 70 % EU:n maidosta. (Euroopan komissio 2023a). Vuonna 2021 Italiassa tuotettiin noin 11 900 miljoonaa litraa maitoa, mikä vastasi noin 7,6 % Euroopan unionin kokonaistuotannosta (noin 156 000 miljoonaa litraa) (Luonnonvarakeskus 2023.) Suurin osa, noin 80 % maidontuotannosta tulee maan pohjoisosista, Lombardian, Emilia-Romagnan, Veneton ja Piemonten alueilta (CLAL 2023a.) Maitosektorin liikevaihto oli Italiassa vuonna 2019 noin 20 miljardia euroa (Statista 2023). Keskeisiä tuotteita ovat maidon ohella juustot, heratuotteet, jugurtit ja muut hapatetut maitotuotteet. Maidon omavaraisuusaste Italiassa vuonna 2021 oli 95,9 %. (CLAL 2023b.)

Euroopan unionin tavoite on olla hiilineutraali maanosa vuoteen 2050 mennessä (Euroopan komissio 2023b.) Tavoitteen toteutumiseksi vaaditaan muutoksia maanosan ruokajärjestelmiltä ja osana sitä myös maidontuotannolta. Keskustelua kestävästä maidontuotannosta käydään ympäri Eurooppaa, jokaisessa maassa omilla nyansseillaan. Haastattelimme Italian Ferraran yliopistolta professori **Fabio Bartolinia** sekä väitöskirjatutkija **Greta Winkleriä** ilmastoviisaan maidontuotannon ympärillä käytävästä keskustelusta Italiassa.

Kuva 1. Italia on yksi suurimmista maidontuottajista Euroopassa. Valtaosa maidosta tuotetaan maan pohjoisosissa (kuva: ChiemSeherin, Pixabay).

1. Millaista yhteiskunnallista keskustelua Italiassa käydään ilmastoviisaaseen maidontuotantoon liittyen?

Keskustelu maitojärjestelmän kestävyydestä on ollut Italiassa hyvin aktiivista, joskin viime aikoina keskustelu on kääntynyt koskemaan erityisesti maidontuotannon kannattavuutta ja kilpailukykyä kohonneiden energiakustannusten vuoksi.

Kuten monien muidenkin yhteiskunnallisten aiheiden ympärillä, Italiassa keskustelu maidontuotannon kestävyydestä on kahtiajakautunutta poliittisten ääripäiden välillä, jolloin uusien ajatusten ja näkökulmien nostaminen keskusteluun on ollut haastavaa. Nykyisellä hallituskaudella keskustelu maidontuotannon ilmastovaikutuksista on kuitenkin rauhoittunut samalla kun keskustelu on ohjautunut vahvemmin maitosektorin kilpailukyvyn, kotimaisuuden ja markkinaosuuksien säilyttämiseen. Nykyinen Italian maaseudunkehittämisohjelma vuosille 2021–2027 nostaa kuitenkin esiin myös ilmastoviisaiden innovaatioiden merkitystä, ohjaten rahoitusta myös sinne.

2. Millaisia toimenpiteitä Italiassa tehdään ilmastoviisaan maidontuotannon eteen?

Italiassa suuret vähittäismyyjät ja maidon jalostajat ovat tavallista halukkaampia kehittämään ja viestimään kuluttajille tuotteen hiilijalanjäljestä esimerkiksi markkinoinnissaan. Tällä tavoin he pystyvät erottumaan muista alan toimijoista ja saavat lisäarvoa tuotteelleen. Hiilijalanjälkimerkintöjen myötä kuluttajat kiinnittävät aiempaa enemmän huomiota tuotteen ilmastovaikutuksiin, joka voi johtaa halukkuuteen maksaa tuotteista aiempaa enemmän. Suuret maidontuottajat ovat ottaneet käyttöönsä teknologisia innovaatioita ja automatisoineet lehmien ruokintaprosessin, mikä voi kustannussäästöjen lisäksi tehostaa rehun käyttöä ja vaikuttaa positiivisesti eläinten hyvinvointiin. Italialaiset kuluttajat kuitenkin yhdistävät maidontuotannon ilmastoviisauden perinteisinä pidettyihin tuotantotapoihin, joissa teknologisia innovaatioita ei hyödynnetä. Tästä syystä osa maitoyrityksistä merkitsee tuotteeseen erikseen tiedon nurmirehun käytöstä, koska kuluttajat kokevat sen säilörehua ympäristöystävällisemmäksi vaihtoehdoksi.

3. Miten eri toimijat (esim. tuottajat, toimittajat tai vähittäiskaupat) ovat reagoineet eri toimenpiteisiin?

Yleisesti ottaen vähittäiskaupat ja maidonjalostajat, joilla on toimitusketjussa enemmän neuvotteluvoimaa, pystyvät lisäämään vaatimuksiaan tuottajille. Laajasti tarkasteltuna nykyiset maidontuotantoon liittyvät innovaatiot on otettu vastaan myönteisesti. Erityisesti resurssitehokkuutta parantavat innovaatiot koetaan hyödyllisiksi monien eri tahojen toimesta.

4. Onko ilmastoviisaiden toimien toteuttaminen sujunut ongelmitta Italiassa?

Ilmastoviisaiden toimien käyttöönoton esteiksi on koettu erityisesti riittävien kannustimien puute. Maidontuotantotapoihin laajemmin vaikuttavat innovaatiot ja niissä hyödynnettävä teknologia vaativat usein paljon pääomaa. Kustannusten vuoksi kaikista tehokkaimmat ilmastotoimet jäävät usein toteuttamatta, koska niille ei ole riittävästi tukea. Erityisesti pienet ja keskisuuret tuottajat eivät aina ole halukkaita tai kykeneviä kantamaan ilmastoviisaiden toimien toteuttamisesta aiheutuvia kustannuksia. Näitä voivat olla esimerkiksi biokaasun hyödyntämiseen liittyvät innovaatiot tai yksityisten standardien edellyttämät organisaatiomuutokset.

5. Onko Italiassa löydetty joitakin hyviä

ilmastoviisaita käytäntöjä, joihin maitoalan toimijat ovat sitoutuneet?

Suuret vähittäismyyjät tai maidon jalostajat ovat nähneet ilmastoviisaat toimintatavat keinona saada oma tuote erottumaan maitohyllyillä. Suurin osa onnistuneista ja laajalle levinneistä maitotuotteisiin liittyvistä ilmastoviisaista käytännöistä ovat olleet markkinavetoisia innovaatioita. Esimerkiksi heinän käyttö lehmien rehuna on koettu eläinten hyvinvointia ja ympäristöä parantaviksi ja tämä tieto on otettu hyvin vastaan myös kuluttajamarkkinoilla.

Haastattelu toteutettiin osana Climate-Smart Dairy ja Euroopasta EP:lle -hankkeita. ERA-NET -ohjelmasta rahoitetussa Climate-Smart Dairy -hankkeessa tutkitaan ilmastoviisaita innovaatioita maitoketjussa ja siinä on mukana Ferraran ja Helsingin yliopistot Italiasta ja Suomesta. Euroopan maaseuturahaston rahoittamaa Euroopasta EP:lle -hanketta toteutetaan Seinäjoen ammattikorkeakoulussa ja hankkeen tavoitteena on lisätä tietämystä eurooppalaisista maatalouden kestävyysratkaisuista Etelä-Pohjanmaan alueella. **Hanna Meriläinen**
projektipäällikkö, Euroopasta EP:lle -hanke
Seinäjoen ammattikorkeakoulu

Iida Alasentie
projektisuunnittelija, Climate-Smart Dairy -hanke
Helsingin yliopiston Ruralia-instituutti

Lähteet:

CLAL. (2023). *Italy: Monthly deliveries of cow milk.* Verkkolähde. https://www.clal.it/en/index.php?section=consegne_reg_it&year=2022. Viitattu 18.9.2023

Euroopan komissio (2023a). Maito ja maitotuotteet. Verkkolähde. Linkki: https://agriculture.ec.europa.eu/farming/animal-products/milk-and-dairy-products_fi. Luettu 18.9.2023.

Euroopan komissio (2023b). *Euroopan vihreän kehityksen ohjelma – Euroopasta ensimmäinen hiilineutraali maanosa.* Verkkolähde. https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/european-green-deal_fi. Luettu 20.9.2023.

Luonnonvarakeskus (2023). Maidontuotannon volyymit. Verkkolähde. Linkki: https://projects.luke.fi/ruokafakta/maito-ja-kananmunat/maidontuotannon-volyymit/. Luettu 18.9.2023.

Statista (2023). *Annual revenue of the dairy industry in Italy from 2010 to 2019.* Verkkolähde. Linkki: https://www.statista.com/statistics/531781/turnover-dairy-industry-italy/. Luettu 20.9.2023.